

Complir la llei

Després d'uns densíssims informatius sobre la corrupció política, el finançament il·legal dels partits, el frau fiscal, etcètera, van passar per televisió un documental molt interessant sobre la llei seca als Estats Units. Em va semblar que hi tenia relació. Comentant tots aquests temes de la nostra més directa actualitat, la gent parlava d'endurir la llei, de fer-la complir. Després, el documental sobre la llei seca explicava com va anar la duríssima llei que l'any 1917 va prohibir als Estats Units no pas el consum d'alcohol, però sí la comercialització, fabricació o importació. El resultat d'aquesta llei ferma i restrictiva va ser que no va baixar el consum d'alcohol, però la conversió en clandestina de la seva fabricació i venda va generar un increment espectacular

Vicenç Villatoro

Escriptor

no resol el problema. Al contrari, en crea de nous: quan allò que es vol fer no es pot fer legalment i ordenadament, es fa il·legalment i a les fosques, amb els riscos de corrupció i criminalitat afegida que comporta. Vol dir que els legisladors han de renunciar a legislar i que s'ha d'instal·lar el camp que pugui? No, en absolut. Vol dir que la legislació només acaba assolint els objectius que persegueix quan compleix dues condicions:

Manifestacions en contra de la llei seca.

de la criminalitat: el punt més alt del gangsterisme. Allò que no es podia fer legalment es va fer fora de la llei i va alimentar tot de xarxes il·legals que van provocar crims fins pitjors que l'activitat que es volia prohibir. Els mateixos partidaris de la llei seca en van demanar la derogació als anys trenta.

Dit en altres paraules, si la gent vol beure alcohol, si creu que beure alcohol és bo i no està disposada a deixar-ho de fer, la simple prohibició, la conversió per decret de les persones en àngels,

ser realista respecte a la naturalesa humana (no voler tractar les persones com si fossin àngels) i descansar sobre el consens social, buscar que els objectius que persegueix siguin realment compartits i apreciats pel conjunt de la població.

Mirem-nos dos exemples complementaris. Un, la prohibició de fumar en espais tancats. Quan els poders públics van iniciar aquesta política de prohibicions, tots estàvem convençuts que seria un fracàs, que la gent no en faria el

més mínim cas o que caldria un policia armat a cada oficina per a treure les cigarretes de les boques dels fumadors. No ha anat així. La prohibició de fumar en espais tancats ha estat un èxit. La gent compleix. Se'n riu, ho critica, però compleix. Per què? Doncs perquè fins i tot els fumadors participen de la consciència que això de fumar en espais tancats és una llauna per als no fumadors, que no és bo. Quan va arribar la llei, la gent –fumadors inclosos– ja estaven madurs per a acceptar-la. No han fet falta policies. La gent surt a fumar fora o deixa de fumar. I això en països tan històricament indisciplinats i anàrquics com els mediterranis. Si la llei neix d'uns valors compartits, d'un consens social, no necessita gaire policia.

L'altre exemple. La llei estableix uns màxims de velocitat per les autopistes. Tots els lectors saben que, si circulen per l'autopista a la màxima velocitat legal, no tan sols els avançaran per totes bandes, sinó que probablement els tocaran el clàxon per burros. Això sí, quan s'acosta un radar, tothom redueix, per por de la multa. La velocitat màxima no ha estat interioritzada per la població com un valor positiu. A tot estirar, el que va a 140 s'indigna quan l'avança algú a 160. Però ningú no va a 120 si no hi ha policia pel mig. No es compleix la llei per convicció sinó per por de la repressió.

Entre la llei seca, el tabac i la velocitat màxima a les autopistes tenim una casuística de quan funciona i quan no funciona una llei. Amb una consideració prèvia: allò que legitima una llei no són les seves intencions sinó els seus efectes. Les intencions de la llei seca eren bones, les conseqüències pèssimes. Quan funciona una llei? Quan pretén endreçar i regular una societat humana en la qual existeixen interessos i punts de vista diversos i no es fonamenta en una realitat hipòcritament angèlica. Gran refrany castellà: *lo mejor es enemigo de la bueno*. Segon, quan aconseguim un equilibri raonable entre la convicció i la repressió. La compleixem perquè has interioritzat que és útil, no tan sols per por de la multa. Però hi ha també per por de la multa. I quan tothom pensa que la llei, realista, humana, lògica i ben feta, ha estat escrita perquè es compleixi. I que estem disposats a fer-la complir. A tothom. I a tothom igual.